

Overzicht van het Vlaamse politiek gebeuren in 1998

---

door Mark DEWEERDT

Licentiaat in de Politieke Wetenschappen
Politiek redacteur bij De Financieel-Economische Tijd

I. Regering

Minister-vice-president en minister van Onderwijs en van Ambtenarenzaken Luc van den Bossche (SP) werd op 28 september benoemd tot vice-premier en minister van Binnenlandse Zaken in de federale regering. Hij volgde daar zijn partijgenoot Louis Tobback op, die ontslag had genomen wegens de zaak-Adamu (zie 'Overzicht van het Belgische politiek gebeuren in 1998', hoofdstuk II). In de Vlaamse regering werd Van den Bossche als minister-vice-president op 28 september vervangen door Steve Stevaert, die sinds 1995 voor de SP van de kieskring Hasselt-Tongeren-Maaseik lid was van het Vlaams Parlement. Stevaert nam de bevoegdheid voor Openbare Werken, Vervoer en Ruimtelijke Ordening over van Eddy Baldewijns, die de twee portefeuilles van Van den Bossche (Onderwijs en Ambtenarenzaken) kreeg.

De oppositie en de pers zagen in de beslissing van de SP-top Van den Bossche naar de federale regering te transfereren een teken van de ondergeschiktheid van het Vlaamse aan het federale beleidsniveau. De keuze voor Stevaert, waarmee de socialisten beoogden het 'rood-groene' imago van de partij te versterken, wekte weinig enthousiasme bij de christen-democratische coalitiepartner. Herhaaldelijk lieten CVP'ers blijken de "medianummertjes" van "Steve Stunt", zoals zijn voorstel, op het SP-congres van 10 oktober, alle kinderen onder de twaalf gratis busvervoer te geven, maar matig te kunnen smaken.

Bij de bespreking van de begroting van Openbare Werken in de gelijknamige commissie van het Vlaams Parlement deed zich op 26 november een kortsluiting voor tussen de CVP-fractie en minister Stevaert. Volgens de CVP-fractie beantwoordde het investeringsprogramma 1999-2001 niet aan de prioriteiten die de administratie op grond van objectieve criteria had vastgelegd en zou Stevaert het geld voor de aanleg van fietspaden vooral voor gemeenten met een SP-burgemeester bestemmen. Bij de indicatieve stemming over het budget van het Vlaams Investeringsfonds (VIF) onthield zich één van de vijf CVP-commissieleden, waardoor het VIF wegens staking van stemmen voorlopig geblokkeerd was. Het incident werd in de daaropvolgende dagen met discrete contacten en in alle stilte bijgelegd.

II. Vlaams Parlement

Op 24 juni keurde het Vlaams Parlement een voorstel van decreet goed over de oprichting van een ombudsdienst, die in de plaats zou komen van de ombudsdienst die sinds 1992 bij het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap bestond. Tot de 'overheveling' van de ombudsdienst van de uitvoerende naar de decreetgevende macht was in 1997 beslist tijdens het overleg over de 'verfijning van de democratie'. De discussie ging vooral over de vraag of ombudsman Jan Goorden al dan niet automatisch zou worden overgeplaatst. Een meerderheid van de par-

lementsleden besliste ter wille van de objectiviteit en het gelijkheidsbeginsel ook hun eerste ombudsman via een vergelijkend examen te selecteren. Sommige oppositieleiden en commentatoren zagen in die beslissing een afrekening met Goorden, die zich als ombudsman kritisch had uitgelaten over het politieke dienstbetoon.

Volgens het decreet van 7 juli 1998 houdende instelling van de Vlaamse ombudsdienst (*Belgisch Staatsblad* van 25 augustus 1998) wordt de Vlaamse Ombudsman na een vergelijkend examen benoemd voor een periode van zes jaar, die eenmaal kan worden verlengd. Hij moet in de eerste plaats klachten onderzoeken over de werking van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap en de Vlaamse openbare instellingen. De Ombudsman kan op grond van zijn bevindingen voorstellen en aanbevelingen doen om de dienstverlening van de Vlaamse overheid te verbeteren.

Op 15 december benoemde het Vlaams Parlement, op voordracht van een internationale jury, Bernard Hubeau tot Vlaams Ombudsman. Hubeau was sinds 1996 ombudsman van de stad Antwerpen. Goorden was als derde uit de selectie gekomen.

Op 13 mei benoemde het Vlaams Parlement Ankie Vandekerckhove tot eerste Vlaamse Kinderrechtencommissaris. Het Kinderrechtencommissariaat was in juli 1997 bij decreet opgericht ter behartiging van de belangen en rechten van kinderen en jongeren. Vandekerckhove, die voor vijf jaar werd benoemd, was werkzaam op de ombudsdienst van Kind en Gezin.

Met het bijzonder decreet van 14 juli 1998 tot wijziging van artikel 41 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen (*Belgisch Staatsblad* van 16 september 1998), dat de algemene beginselen bevatte, en het decreet van 14 juli 1998 houdende regeling van de bij het Vlaams Parlement ingediende verzoekschriften (*Belgisch Staatsblad* van 15 augustus 1998) haalde het Vlaams Parlement het petitierecht van onder het stof.

Volgens het bijzonder decreet en het decreet heeft elke burger die de volle leeftijd van 16 jaar heeft en in Vlaanderen of Brussel woont het recht bij het Vlaams Parlement door één of meer personen ondertekende verzoekschriften in te dienen. Verzoekschriften die ondertekend zijn door ten minste 15.000 Vlamingen moeten door het voltallige parlement worden onderzocht.

Met de activering van het petitierecht wilde het Vlaams Parlement bijdragen tot het verkleinen van de kloof tussen burger en politiek. De eerste verzoekschriften, over de Vlaamse Feestdag op de VRT, de bouw van een containerdok in Doel, de verbrandingsoven in Sint-Niklaas en de lawaaihinder door veldkanonnen, leken erop te wijzen dat vooral actiegroepen en individuen het petitierecht gebruikten om de grieventrommel te roeren.

Bij bijzonder decreet van 14 juli 1998 houdende uitvoering van artikel 37bis van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen (*Belgisch Staatsblad* van 26 augustus 1998) maakte het Vlaams Parlement het mogelijk de rechtstreeks verkozen Nederlandstalige senatoren uit te nodigen op zijn commissievergaderingen.

De Deontologische commissie van het Vlaams Parlement, die toeziet op de naleving van de 'Deontologische Code' voor dienstverlening, gaf Jan Béghin op 23 april een verwittiging. Het was de eerste sanctie wegens schending van de 'Deontologische Code'. Béghin (CVP) had bij een aankondiging van zijn dienstbetoonactiviteiten in een Brussels reclameblad zijn foto laten plaatsen, wat door de

'Code' verboden is. De Deontologische Commissie vond de klacht die tegen Béghin was ingediend gegrond, maar de feiten onvoldoende zwaar om de enige sanctie waarin de 'Deontologische Code' voorziet, met name een blaam, te kunnen verantwoorden. Zij besliste wel Béghin ervan te verwittigen dat hij het engagement tot naleving van de 'Code' moet nakomen en van die beslissing mededeling te doen aan de plenaire vergadering van het Vlaams Parlement.

Leo Goovaerts (VLD) en Jaak Gabriëls (VLD) kregen op 19 mei van de Deontologische Commissie de aanbeveling de benaming 'ombudsdienst' niet meer te gebruiken in een advertentie resp. in rouwbetuigingen niet meer te verwijzen naar informatieverstrekking of dienstverlening. Ook in die gevallen vond de commissie dat de overtreding van de 'Deontologische Code' onvoldoende zwaar was om een blaam te geven.

Enkele andere klachten tegen leden van het Vlaams Parlement werden ongegrond of zelfs onontvankelijk verklaard. Een van de klachten - de eerste die werd ingediend - was gericht tegen de SP-afdeling van Geraardsbergen, die voor haar leden korting had bedongen bij de aankoop van brandstof. Omdat de feiten dateerden van vóór 1 januari 1998, de datum waarop de 'Deontologische Code' van kracht werd, en omdat er geen leden van het Vlaams Parlement bij het 'benzine-socialisme' betrokken waren, werd de klacht onontvankelijk verklaard.

III. Begrotingsbeleid

De Vlaamse regering sloot haar rekening over 1997 met een kasoverschot van 7,1 miljard frank. In 1996 was er nog een tekort van 24,5 miljard frank. Op de aangepaste begroting voor 1997 was een financieringstekort van 11,3 miljard frank. Het (positieve) boekhoudkundig begrotingsresultaat bedroeg volgens het Rekenhof 4,4 miljard frank. Dat bedrag kan echter niet helemaal met het tekort op de ingediende begroting worden vergeleken. Overigens was het de eerste keer dat de Vlaamse regering, als enige van de diverse regeringen, erin slaagde haar rekeningen over 1997 binnen de wettelijke termijn, in casu vóór 30 juni 1998, in te dienen.

De internationale ratingbureaus Moody's Investors Service (op 16 januari) en Standard & Poor's (op 10 februari) gaven de Vlaamse overheid hun hoogst mogelijke kwotering voor kredietwaardigheid voor de langlopende binnenlandse schuld (Aa1 resp. AAA).

Op 22 april stelde minister van Financiën en Begroting Wivina Demeester de aangepaste begroting voor 1998 voor. De inkomsten werden met 1,2 miljard frank verhoogd tot 572,9 miljard frank. De uitgaven werden lichtjes verminderd (van 571,685 naar 571,654 miljard frank). Door de vermindering van diverse uitgaven wegens de lage inflatie, het gebruik van "onderbenutte kredieten" voor andere doeleinden en een herschikking van sommige kredieten kon de regering 2,775 miljard frank extra investeren in wegen en waterwegen (1 miljard), gebouwen (600 miljoen), riolering (390 miljoen), kinder- en jeugdoptvang (375 miljoen), de sociale sector (330 miljoen) en redebotten (80 miljoen). De welzijnssector kreeg 990 miljoen frank extra, waarvan 750 miljoen frank ter uitvoering van het sociaal akkoord dat, na een nieuwe protestgolf van 'witte woede', met de non-profitsector was gesloten (zie 'Overzicht van het Belgische politiek gebeuren in 1998', hoofdstuk V). Voor beroepsopleiding in het kader van de Europese richtsnoeren voor werkgelegenheid (zie verder onder IV) werd 500 miljoen frank uitgetrokken. Minister van Economie Eric van Rompuy kreeg er 1 miljard frank bij voor expansiesteun en kon daarvoor ook 1,7 miljard van de 2,5 miljard frank overblij-

vende Vesoc-middelen (van de werkgelegenheidsakkoorden 1996-1997 en 1998-2000) gebruiken die bedoeld waren voor een verlaging van de bedrijfslasten (de resterende 800 miljoen frank werd doorgeschoven naar 1999). Ten slotte zou de schuld versneld worden afgebouwd (+ 3 miljard frank) en werd het financieringsoverschot op de begroting voor 1998 van 23 miljoen tot 1,237 miljard frank opgetrokken.

De verhoging van de expansiesteun aan bedrijven viel niet in goede aarde bij de SP en de oppositiepartijen. Minister Van Rompuy had op 18 maart al gezegd dat er op de begroting onvoldoende geld beschikbaar was om aan alle aanvragen te voldoen en dat hij 3 miljard frank zou bij vragen. Bij de bespreking van de aanvullingsbegroting in de commissie voor Financiën en Begroting van het Vlaams Parlement wezen parlementsleden erop dat er niet alleen bij het fonds voor expansiesteun (FEERR) achterstand was en werd op een evaluatie van de regelgeving voor de expansiesteun aangedrongen. Van socialistische zijde werd gepleit voor een verschuiving van middelen van het FEERR naar investeringen.

De commissie voor Werkgelegenheid en Economische Aangelegenheden van het Vlaams Parlement hield op 2 juli een gedachtewisseling over het expansiebeleid. Minister Van Rompuy wees erop dat het aandeel van de toegekende expansiesteun in de begroting was gedaald van 3,7% in 1990 tot 1,6% in 1997. De commissie verzocht Van Rompuy de toekenningscriteria te herzien.

Tot verrassing van Van Rompuy en de CVP-fractie diende de VLD op 8 juli een voorstel van resolutie in met aanbevelingen voor een heroriëntering van de expansiesteun. Met de steun van SP, VU en Agalev werd het voorstel diezelfde dag goedgekeurd. Op 27 oktober stemde de Vlaamse regering op voorstel van Van Rompuy ermee in de richtlijnen voor de toekenning van expansiesteun te herzien en de steun meer af te stemmen op werkgelegenheid en startende ondernemingen.

Het Vlaams Parlement keurde op 27 mei een ontwerpdecreet goed over de inning en de hervorming van de onroerende voorheffing (OV). Het decreet van 9 juni 1998 houdende bepalingen tot wijziging van het Wetboek van de inkomstenbelastingen voor wat betreft de onroerende voorheffing (*Belgisch Staatsblad* van 18 juli 1998) gaf het Vlaams Gewest de toestemming vanaf 1 januari 1999 de OV - een gewestbelasting op het kadastraal inkomen van onroerende goederen waarop gemeenten en provincies opentienen heffen - zelf te innen in plaats van de federale belastingdiensten (op 26 mei had de Vlaamse regering na een openbare oproep en op advies van een evaluatiecommissie beslist de inning uit te besteden aan de intercommunale vereniging CIPAL, die sinds 1997 voor rekening van de Vlaamse Gemeenschap het kijk- en luistergeld int). Het decreet verving de procentuele vermindering wegens kinderlast of handicap op de totale OV door een forfaitaire aftrek op het OV-gedeelte voor het gewest. De vermindering, die tot dan toe moest worden aangevraagd, zou in het vervolg ambtshalve toegekend worden. In de nieuwe regeling zouden, afhankelijk van het kadastraal inkomen, sommige gezinnen meer en andere minder OV moeten betalen.

Op 16 september legde de Vlaamse regering de laatste hand aan de ontwerp-begroting voor 1999, die minister-president Van den Brande op 28 september aan het Vlaams Parlement voorstelde. De regering raamde de inkomsten op 604,7 miljard frank, een toename met 5,6% tegenover 1998. De uitgavenbegroting nam met 4,1% toe tot 594,9 miljard frank.

Door de groei van de inkomsten en een beperkte herschikking van bestaande beleidskredieten, was er 16,5 miljard frank beschikbaar voor nieuwe beleidsmaat-

regelen. Additionele middelen gingen in hoofdzaak naar wetenschappelijk onderzoek (2 miljard frank), het Sociaal Impulsfonds (1 miljard), het Vlaams Infrastructuurfonds (2 miljard), het basisonderwijs (1,7 miljard), het gehandicaptenbeleid (1,7 miljard), het Vlaamse aandeel in het actieplan ter uitvoering van de Europese richtsnoeren voor werkgelegenheid (1,250 miljard), leefmilieu (1,1 miljard) en huisvesting (1,6 miljard).

Het financieringsoverschot lag in feite hoger dan het eigenlijke begrotingsoverschot (9,8 miljard) omdat de regering 4 miljard frank had gereserveerd voor het Zorgfonds dat in 1999 zou worden opgericht ter financiering van de zorgverzekering en 1,7 miljard frank om conjunctuurschommelingen op te vangen.

In de 'Septemberverklaring' die hij op 28 september voorlas, schetste Van den Brande een uitermate rooskleurig beeld van de sociaal-economische toestand in Vlaanderen. In het daaropvolgende debat (30 september) relativeerde de oppositie het "succesverhaal", door onder meer te verwijzen naar de cijfers over de langdurige werkloosheid.

Op 18 december keurde de CVP-SP-meerderheid de begroting en het bijhorende programmadecreet goed. Met dat decreet van 19 december 1998 houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting van 1999 (*Belgisch Staatsblad* van 31 december 1998) voerde de Vlaamse overheid een eigen boete in voor beschadiging van het wegdek door overladen vrachtwagens. De opbrengst ervan gaat naar het Vlaams Infrastructuurfonds, voor het herstel van spoorvorming. Het programmadecreet versoepelde de voorwaarden waaronder familiale bedrijven en vennootschappen bij vererving het verlaagd successierechtentaxtarief kunnen genieten. Zo moet de erflater maar één keer, vijf jaar na de erfopvolging, in plaats van jaarlijks gedurende vijf jaar bewijzen dat de werkgelegenheid in het bedrijf niet verminderd is.

Het Arbitragehof verwierp op 9 december het vernietigingsberoep dat de federale regering had ingesteld tegen de vereenvoudiging en verlaging van de successierechten in het Vlaamse programmadecreet van 20 december 1996. Volgens het Arbitragehof was het Vlaams Parlement wel degelijk bevoegd om erfenissen te splitsen in een roerend en een onroerend deel, en de tarieven (voor onder meer familiale ondernemingen) te verlagen.

IV. Werkgelegenheid - Vlaminovorm

Het werkgelegenheidsbeleid van de regering-Van den Brande II kwam grotendeels neer op de invulling van een regionale bijdrage tot het Belgisch Actieplan voor de Werkgelegenheid, ter uitvoering van de zogenaamde Europese richtsnoeren (zie 'Overzicht van het Belgische politiek gebeuren in 1998', hoofdstuk V).

Op 16 maart werden de regering en de sociale partners het eens over de Vlaamse bijdrage. Over een periode van vijf jaar zouden 40.000 werkloze jongeren en 45.000 werkloze volwassenen een 'trajectbegeleiding' krijgen van de VDAB. Het aanbod van opleidingen voor 'knelpuntberoepen' en het aantal 'werkervaringsplaatsen' voor deeltijds leerplichtigen zouden worden verhoogd. De werkgevers zouden in het kader van het doelgroepenbeleid aangemoedigd worden vrouwen en migranten in dienst te nemen. Een dag later deelde de Vlaamse regering mee dat ze voor de uitvoering van het akkoord 3,250 miljard frank uittrok: 500 miljoen voor 1998, 1,250 miljard in 1999 en 1,5 miljard in 2000.

Op 17 september stelde de Vlaamse regering aan de sociale partners voor de 'Vlaminov'-maatregel uit 1997 om te buigen naar vorming en opleiding. Bedrij-

ven uit de bewerkende en verwerkende nijverheid die in 1997 hun werkgelegenheid behouden of vermeerderd hadden en voor een bepaald bedrag aan investeringen hadden gedaan, konden in 1998 een vermindering krijgen van de onroerende voorheffing. Meer dan 11.000 bedrijven hadden de Vlaminov-vermindering aangevraagd.

Om beter in te spelen op de problemen van de arbeidsmarkt, stelde de Vlaamse regering voor aan bedrijven die in 1998 hun werkgelegenheid zouden behouden of vermeerderen, in 1999 vermindering van onroerende voorheffing te geven, op voorwaarde dat het geld zou worden gebruikt voor extra vorming (in plaats van investeringen). Ook zouden meer bedrijven de vermindering kunnen genieten. Vakbonden en werkgevers stemden met het voorstel in. De maatregel, 'Vlamivorm' genoemd, werd opgenomen in het decreet van 19 december 1998 houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting van 1999 (*Belgisch Staatsblad* van 31 december 1998). Voor de maatregel werd op de begroting van 1999 2,4 miljard frank gereserveerd.

V. Ruimtelijke ordening en milieubeleid

Ontwerpdecreet ruimtelijke ordening

Na lange en moeilijke gesprekken werden CVP en SP het eind juni eens over een ontwerpdecreet over de organisatie van de ruimtelijke ordening, dat de verouderde wet van 1962 zou vervangen en de instrumenten zou bevatten om de doestellingen van het in 1998 goedgekeurde Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV) te realiseren.

De discussie ging vooral over de eis van de CVP dat zonevreemde woningen in landbouwgebied zouden kunnen worden verbouwd, herbouwd of uitgebreid. De SP stemde er uiteindelijk mee in de regels voor de verbouwing van zonevreemde woningen tijdelijk, gedurende een overgangperiode van vijf jaar, en onder bepaalde voorwaarden te versoepelen. Op de CVP-eis een verjaringstermijn voor bouw misdrijven in te voeren, wilde de SP niet ingaan.

Het ontwerpdecreet regelde voorts de structuurplanning en de ruimtelijke uitvoeringsplannen (die in de plaats kwamen van de gewestplannen en plannen van aanleg) op drie niveaus (gewest, provincie en gemeente), gaf de gemeenten onder bepaalde voorwaarden autonomie bij de uitreiking van stedenbouwkundige vergunningen, en voerde, naar analogie met de planschadevergoeding, een planbatenheffing in. Het ontwerp zou pas in 1999 door het Vlaams Parlement worden goedgekeurd.

Handhavingsbeleid

De Vlaamse regering maakte in het verslagjaar duidelijk dat zij, in het kader van een strakker ruimtelijkeordeningsbeleid, strenger wilde optreden tegen bouw-overtredingen, maar anderzijds ook in bepaalde gevallen een "sociale" oplossing wilde zoeken. Dat laatste was het geval voor de weekeindverblijven.

In zeventien gemeenten, zo bleek uit een onderzoek, werden weekeindverblijven in verblijfsrecreatiegebieden op grote schaal permanent bewoond, wat strijdig is met de regelgeving, of waren illegale weekeindhuisjes gebouwd in natuurgebied. Met medewerking van de betrokken gemeenten, dokterden minister van Ruimtelijke Ordening Eddy Baldewijns en zijn opvolger Steve Stevaert een oplossing uit voor Zemst, Zedelgem, Schilde en Brecht. Zij bestond erin door een

gewestplanwijziging een deel van de weekeindhuisjes te regulariseren, hetzij door permante bewoning mogelijk te maken (door recreatiezone in woonzone met recreatief karakter om te zetten), hetzij door niet-permanente bewoning toe te staan (door natuurgebied om te zetten in recreatiegebied). Omdat voor niet alle huisjes een oplossing mogelijk was, moesten sommige illegale verblijven gesloopt worden.

Op 5 mei besliste de Vlaamse regering permanente campingbewoning, die per 1 januari 2000 verboden zou worden, in bepaalde gemeenten en onder bepaalde voorwaarden tot 31 december 2006 te gedogen.

In de loop van het jaar liet de Vlaamse overheid ambtshalve enkele vonnissen uitvoeren tot afbraak van illegaal gebouwde woningen. Televisiebeelden daarvan lokten tegenstrijdige reacties uit. De opeenvolgende ministers van Ruimtelijke Ordening, Baldewijns en Stevaert, verdedigden het handhavingsbeleid en zeiden dat de overheid enkel rechterlijke beslissingen liet uitvoeren waaraan de betrokkenen zelf geen gevolg hadden gegeven.

Mestactieplan

Het bericht in *De Morgen* van 26 december 1997 over de "structurele overschrijding" van de nitraatnorm die de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) in 1996 in 43% van haar meetpunten in oppervlaktewateren had vastgesteld, bracht het debat over de bijsturing van het mestbeleid in een stroomversnelling. Minister van Leefmilieu Theo Kelchtermans ging er, mede op verzoek van verscheidene politieke partijen, mee akkoord de decretaal opgelegde evaluatie van het Mestactieplan (MAP) van eind 1995, die in het najaar zou beginnen, te vervroegen.

Op de nieuwjaarsreceptie van de SP, op 14 januari, zag Norbert de Batselier, die van 1992 tot 1995 minister van Leefmilieu was geweest, in de VMM-cijfers het bewijs dat zijn oorspronkelijke MAP van vóór de verkiezingen van 21 mei 1995 nadien "ten onrechte was uitgehold". Hij pleitte voor "het elimineren van een deel van de varkensstapel". De CVP-fractie en de Boerenbond reageerden furieus omdat De Batselier, die voorzitter van het Vlaams Parlement was, zich in het debat had gemengd. Minister Kelchtermans wees een vermindering van de varkensstapel af, maar brak een lans voor mestverwerking.

Vertegenwoordigers van de VMM nuanceerden op 21 januari in de commissie voor Leefmilieu van het Vlaams Parlement de berichtgeving in *De Morgen*. Zij zeiden dat die gebaseerd was op kaarten met de hoogste meetcijfers. Toch gaf de VMM toe dat tussen 1990 en 1996 in een derde van de meetpunten de nitraatvervuiling was toegenomen en de toestand in de drinkwatergebieden in West-Vlaanderen en Limburg ronduit slecht was.

Op die vergadering van de commissie voor Leefmilieu werd afgesproken dat de Stuurgroep Vlaamse Mestproblematiek op 28 april een advies over de bijsturing van het MAP zou formuleren.

Het Algemeen Boerensyndicaat (ABS) maakte gebruik van een vergadering van de Stuurgroep, waarin naast de Vlaamse overheid en wetenschappers, de landbouwsector en de milieubeweging vertegenwoordigd zijn, om op 26 februari met enkele honderden leden te protesteren tegen een rapport waarin de VMM zei dat heel Vlaanderen als ecologisch kwetsbaar gebied moet worden beschouwd, waar de strengste bemestingsnormen zouden moeten gelden. De Boerenbond had in zijn weekblad al zwaar naar het VMM-rapport uitgehaald. Minister Kelchtermans ontving op 27 februari apart de milieu- en de landbouworganisaties en

zei nadien dat beide partijen zich aan de afspraken en het tijdschema voor de MAP-evaluatie wensten te houden.

De Boerenbond presenteerde op 31 maart een eigen 'Mestactieplan' waarmee tegen 2003 de doelstellingen van de Europese nitraatrichtlijn gehaald zouden kunnen worden zonder de veestapel in te krimpen. Het plan voorzag in een ruimer gebruik van fosfaatarm voeder, de intrekking van vergunningen van varkens- en kippenkwekers die hun bedrijf stopzetten en geen opvolger hebben, en de uitvoer en verwerking van mest. Volgens de Boerenbond zou de mestdruk daarvoor met 15% verminderen.

Twee weken later pakte ook de milieubeweging met een eigen 'MAP' uit. Zij stelde voor heel het Vlaamse grondgebied aan te duiden als kwetsbaar gebied, waar één strenge bemestingsnorm zou gelden. Daarnaast zou, om het mestoverschot weg te werken, fosfaatarm voeder moeten worden toegediend en de veestapel moeten worden afgebouwd.

De Stuurgroep Vlaamse Mestproblematiek slaagde er op 28 april niet in een unaniem advies over de bijsturing van het MAP uit te brengen. De Boerenbond en het ABS verlieten de vergadering. Minister Kelchtermans trok het dossier tot zich en kondigde aan tegen midden juni een strengere MAP uit te werken.

Op 11 juli meldden enkele kranten dat Kelchtermans na wekenlang overleg binnen de CVP en met de landbouworganisaties een voorstel klaar had om het MAP aan te scherpen. Het voorzag in de vermindering van de hoeveelheid dierlijke mest die op cultuurgrond gebracht mag worden van 73,9 miljoen kilo fosfaat tot 47 miljoen kilo in 2003. Het overschot van 26 miljoen kilo zou worden weggewerkt door fosfaatarm veevoer toe te dienen, betere bemestingstechnieken te gebruiken en mest (13 miljoen kilo per jaar) te verwerken. Nieuw was dat de landbouwers de mogelijkheid zouden krijgen via een sectorale milieubeleids-overeenkomst (MBO) af te wijken van de decretaal vastgestelde bemestingsnormen en een eigen weg uit te tekenen om de MAP-doelstellingen te halen. Ook nieuw was de perceelsgewijze controle van het mestgebruik.

Op haar laatste vergadering vóór het zomerreces, op 24 juli, slaagde de Vlaamse regering er niet in een beslissing te nemen over de aanscherping van het mestbeleid. Volgens de regering waren de gesprekken "ver gevorderd, maar nog niet afgerond". Minister-president Van den Brande ontkende dat er onenigheid zou zijn in de regering. Volgens persberichten wilde de SP het ontwerpdecreet dat minister Kelchtermans had geschreven pas samen met de MBO goedkeuren. De landbouwsector had op 23 juli echter geweigerd zich in een protocolakkoord te engageren een MBO te sluiten, omdat het ontwerpdecreet waarvan de Boerenbond inzage had gekregen te zeer verschilde van een eerdere tekst. De wijzigingen zouden zijn aangebracht tijdens overleg tussen CVP- en SP-kabinetmedewerkers.

Meteen na de zomervakantie herhaalde de Boerenbond dat het ontwerpdecreet "onaanvaardbaar" was en werd binnen de meerderheid het overleg over de herziening van het MAP voortgezet. De gesprekken vorderden maar moeizaam en liepen vertraging op door de vervanging van vice-premier Van den Bossche door zijn partijgenoot Stevaert.

Op een persontmoeting kondigde minister Kelchtermans op 21 oktober aan dat hij "volgende week" aan de Vlaamse regering een Mestactieplan zou voorleggen dat "strenger, efficiënter, eenvoudiger en beter controleerbaar is". Hij waarschuwde de landbouwers en de SP voor "fatale" gevolgen wanneer zijn plan niet zou worden goedgekeurd.

Op 27 oktober, daags na een nachtelijke en rumoerige vergadering op topniveau, keurde de Vlaamse regering een ontwerpdecreet goed tot wijziging van het Mestdecreet uit 1991, alsook de milieubeleidsvereenkomst die minister Kelchtermans met de landbouwsector wilde sluiten. Kelchtermans wilde eerst op 28 oktober van de sector horen of hij bereid was de MBO te ondertekenen, maar op hun verzoek gaf hij de boerenorganisaties (Boerenbond en ABS) en de beroepsvereniging van veevoederfabrikanten (Bemefa) respijt tot 30 oktober. Vertegenwoordigers van de drie organisaties ondertekenden die dag de MBO.

Het tweede Mestactieplan bevat een reeks maatregelen om het nitraatgehalte in het grond- en oppervlaktewater in heel Vlaanderen tegen 2003 te reduceren tot maximum 50 mg per liter, zoals een Europese richtlijn voorschrijft. In het gewijzigde Mestdecreet zouden daartoe bemestingsnormen worden bepaald, die vanaf 1 januari 2003 gelden. De landbouwers kunnen kiezen voor een forfaitair stelsel of voor een nutriëntenbalansstelsel. In het forfaitaire stelsel moeten zij zich houden aan de bemestingsnormen die in het Mestdecreet staan en die zijn vastgesteld door wetenschappers. Voor de periode 1999-2000 gelden overgangsnormen, die vanaf 2001 wat worden aangescherpt. Vanaf 1 januari 2003 gelden de nog verder aangescherpte eindnormen. Naast de algemene normen die in heel Vlaanderen van toepassing zijn, gelden strengere normen in 'kwetsbare' drinkwaterwinningsgebieden, waardevolle agrarische gebieden, natuurgebieden en fosfaatverzadigde gebieden. De normen leggen niet alleen de totale maximumhoeveelheid fosfaat per ha op, maar bepalen ook hoeveel daarvan maximum uit dierlijke mest mag komen, het zogenaamde tussenschot. Dierlijke mest is schadelijker voor het milieu dan kunstmest.

In het nutriëntenbalansstelsel hebben landbouwers de keuze tussen een bedrijfsbalans (gebaseerd op reële stikstofverliezen), een mestuitscheidingsbalans (gebaseerd op de reële mestuitscheidingshoeveelheden) of een bodembalans (gebaseerd op de reële bemesting).

Verwacht werd dat de meeste boeren voor de bodembalans zouden kiezen. In dat geval geldt het 'tussenschot' niet en kan de boer zelf bepalen hoeveel dierlijke mest en hoeveel kunstmest hij gebruikt. Van de totale bemestingsnorm mag hij echter niet afwijken. Landbouwers die het nutriëntenbalansstelsel toepassen, kunnen de milieubeleidsvereenkomst (MBO) onderschrijven, die minister Kelchtermans met de landbouwsector had gesloten.

De 'papierenen' controle van het MAP uit 1995 op het niveau van het landbouwbedrijf werd in MAP-2 vervangen door een effectieve controle op perceelsniveau. Boeren die voor het bodembalansstelsel kiezen moeten zelf, op eigen kosten, stalen nemen en door een erkend laboratorium laten onderzoeken. De Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) zal steekproefsgewijs alle landbouwers in Vlaanderen controleren. Boeren die de normen overschrijden, worden gestraft. Boeren in de kwetsbare drinkwatergebieden die de richtwaarde bereiken, worden financieel beloond.

Om te vermijden dat het mestoverschot verder zou stijgen, wordt de mestproductie en dus ook de veestapel in Vlaanderen bevroren tot 1 januari 2005. Daartoe besliste de Vlaamse regering de vergunningenstop die eind 1995 werd ingevoerd te handhaven en te versterken. De uitzonderingen die nog mogelijk waren, werden geschrapt. Bovendien komt er ook een 'stand still' op het niveau van de veeteeltbedrijven.

Op uiterlijk 31 oktober 2004 zal de Vlaamse regering beslissen of de 'vergunningenstop' op Vlaams niveau behouden blijft. De individuele landbouwer kan

vanaf 1 januari 2005 zijn veestapel uitbreiden als aan twee voorwaarden tegelijk is voldaan: elke bijkomende kilo mest moet worden verwerkt, en zowel de nieuwe als de bestaande stallen moeten worden aangepast om de ammoniakuitstoot te verminderen.

Het mestoverschot zou worden weggewerkt door fosfaatarm veevoeder en/of betere bemestingstechnieken te gebruiken, door mestuitvoer en, vooral, door mestverwerking. Het nieuwe Mestdecreet zou de landbouwers verplichten een deel van hun mestoverschot te laten verwerken. Boeren die niet aan de mestverwerkingsplicht voldoen, moeten een superheffing betalen. Als de mestverwerking niet zou slagen, zou de Vlaamse overheid in 2005 een vermindering van de veestapel opleggen.

In de milieubeleidsvereenkomst die zij op 30 oktober ondertekenden, gingen de Boerenbond, het Algemeen Boerensyndicaat en de Beroepsvereniging van Mengvoederfabrikanten de verbintenis aan hun leden voor te lichten en te stimuleren om nutriëntenarme veevoerders toe te dienen, om de stikstofverliezen bij de verhandeling en het gebruik van dierlijke mest te beperken, en om op hun kosten het nitraatresidu te laten bepalen van één of meer monsters die zij jaarlijks op hun percelen nemen.

De drie organisaties verbonden er zich voorts toe tegen uiterlijk 1 januari 2003 een jaarcapaciteit van 8 miljoen kilo fosfaat aan mestverwerking operationeel te maken en te houden, jaarlijks 2 miljoen kilo fosfaat uit te voeren, en de productie van dierlijke mest in de varkens- en pluimveesector met 4 miljoen kilo fosfaat te verminderen.

De Vlaamse overheid ging in de MBO de verbintenis aan via de Mestbank een jaarlijkse subsidie te verlenen aan de VZW die de Boerenbond, het ABS en Bemefa zouden oprichten om een aantal taken in het kader van het MAP uit te oefenen. De overheid verbond er zich voorts toe mestverwerkingsinitiatieven te helpen realiseren, meer bepaald wat het verkrijgen van grond en vergunningen betreft.

De Mestbank zou het wetenschappelijk onderzoek doen om de nitraatnorm (50 mg per liter water) technisch te 'vertalen' in een nitraatresidunorm die aangeeft hoeveel nitraat er na de oogst in de cultuurgrond mag achterblijven.

Het ontwerp van Mestdecreet zou in 1999 door het Vlaams Parlement besproken en goedgekeurd worden.

Afvalverbranding

Hoewel de deskundigencommissie-Baeyens in een rapport van 9 maart geen technische bezwaren had tegen de heropstarting van de ISVAG-huisvuilverbrandingsoven in Wilrijk, die hij in 1998 wegens overschrijding van de dioxinenorm had laten sluiten, stelde minister Kelchtermans een beslissing daarover uit tot de resultaten van een onderzoek over de gezondheidsrisico's in de nabij gelegen Neerlandwijk bekend zouden zijn. De raad van bestuur van de intercommunale vereniging besliste op 17 maart niettemin de oven op 2 april weer in gebruik te nemen. Kelchtermans vroeg de intercommunale vereniging op 18 maart haar besluit in te trekken. De raad van bestuur stemde daar op 24 maart mee in.

Volgens de resultaten van het medisch onderzoek, die begin juli bekend werden, zou er geen verhoogd risico op aangeboren afwijkingen bestaan en zouden de kinderen van de Neerlandwijk geen leerachterstand hebben. Omdat de resultaten van het onderzoek door onder anderen Nederlandse milieu-experts betwist werden, drong de commissie-Baeyens op aanvullend onderzoek aan. Mi-

nister Kelchtermans vond een derde gezondheidsonderzoek overbodig. Op 2 september besliste hij wel het advies van de commissie te volgen en de heringebruikname van de ISVAG-oven uit te stellen tot na de voltooiing van de renovatiewerken die na de zomervakantie waren begonnen en die vier à vijf maanden zouden duren.

Intussen had minister Kelchtermans op 1 juli een moratorium van twee jaar op de bouw van nieuwe afvalverbrandingsovens afgekondigd. De maatregel trof in de eerste plaats de plannen voor de bouw van één of twee verbrandingsovens in Antwerpen of/en Limburg, waarvoor in mei in een milieu-effectenrapport zes mogelijke vestigingsplaatsen waren aangeduid. De nieuwe oven in Drogenbos, waarvoor al een milieu- en bouwvergunning was gegeven, viel niet onder het moratorium, tenzij de Raad van State de vergunning zou vernietigen. Van het moratorium wilde Kelchtermans gebruik maken om de discussie over de verbranding van huishoudelijk afval te objectiveren en alternatieve verwerkingstechnieken aan te moedigen.

Omdat er al een tekort aan verbrandingscapaciteit was, zag minister Kelchtermans zich genoodzaakt afwijkingen toe te staan op het verbod huishoudelijk afval te storten, dat op 1 juli van kracht werd.

VI. Onderwijs

Secundair onderwijs

De drie onderwijsvakbonden (ACOD, COC en VSOA) kondigden op 9 januari provinciale acties (28 januari), een nationale betoging (4 februari) en een algemene staking (11 februari) aan uit protest tegen het zogenaamde Tivoli-akkoord van 16 december 1997. In dat akkoord, genoemd naar het Mechelse restaurant waar het gesloten werd, waren CVP en SP overeengekomen het budget voor het basisonderwijs geleidelijk te verhogen met 3,1 miljard frank. Meer dan de helft daarvan (1,8 miljard frank) zou worden gehaald uit het secundair onderwijs, door onder meer de niet-vervanging van administratief en opvoedend hulppersoneel en door een rationalisatie (per fusiegemeente) van het studieaanbod op 1 september 1998. Die laatste maatregel impliceerde dat de ingrijpende hervorming van het secundair onderwijs die in het regeerakkoord was aangekondigd maar in de herfst van 1997 was vastgelopen op de financieringskwestie, de facto werd afgevoerd.

De bonden waren tevreden over de verhoging van het budget voor het basisonderwijs, maar aanvaardden niet dat dit ten koste van het secundair onderwijs zou gaan. Zij zeiden dat er 1400 voltijdse betrekkingen verloren zouden gaan. De bonden zeiden ook te ageren tegen het plan van minister van Onderwijs Luc van den Bossche de tijdelijke benoemingsstop in het secundair onderwijs, die in 1996 was ingevoerd, gedeeltelijk te verlengen.

Op 26 januari stelde minister van Cultuur Luc Martens, die tevens 'CVP-schaduwminister' van Onderwijs was, aan het partijbureau van de CVP voor de beperkte rationalisatie waarin het Tivoli-akkoord voorzag, te schrappen en een ruimere rationalisatie te realiseren op 1 september 1999, samen met bepaalde andere onderdelen van de geplande hervorming van het secundair onderwijs (schaalvergroting, beter statuut voor de leerkrachten). Het CVP-bureau steunde het voorstel van Martens. Het eiste ook dat vóór de verkiezingen van juni 1999 de werkmiddelen voor het vrij secundair onderwijs zouden worden verhoogd, zoals dat in 1997 voor het vrij basisonderwijs was gebeurd.

Minister Van den Bossche reageerde geïrriteerd op het voorstel van Martens en liet in een persmededeling uitschijnen dat de idee voor een 'midi-hervorming' van het secundair onderwijs in feite van hem kwam.

In de Vlaamse regering begon op 28 januari overleg over de financiering van een beperkte hervorming van het secundair onderwijs. De sporen die Martens in zijn nota had uitgetekend - de verrekening van de denataliteit, het terugverdieneffect van de rationalisatie en de vermindering met 10% van de werkingsmiddelen van de secundaire gemeenschapsscholen - bleken niet 'begrotingsbestendig' of politiek onhaalbaar te zijn.

Op 30 januari kante de CVP-fractie in het Vlaams Parlement zich tegen de verlenging van de benoemingsstop in het secundair onderwijs die minister Van den Bossche in een ontwerpdecreet had opgenomen. Voorzitter Peter Steenhaut van de ARGO (Autonome Raad van het Gemeenschapsonderwijs) kante zich in een gesprek met de VRT-radio tegen een vermindering van de werkingsmiddelen van het gemeenschapsonderwijs.

Op 4 februari betoogden in Brussel 7.300 (rijkswacht) tot "10.000 tot 15.000" (bonden) leerkrachten, vooral uit het secundair onderwijs, tegen de besparingsmaatregelen van het Tivoli-akkoord en de verlenging van de benoemingsstop. Na de manifestatie nodigde de Vlaamse regering de onderwijskoepels en de vakbonden uit "de eerstkomende weken" de stilgevallen onderhandelingen over de hervorming van het secundair onderwijs te hervatten. De regering zei dat ze de hervorming "zo maximaal mogelijk" wilde realiseren vóór de verkiezingen. 's Anderendaags beslisten de vakbonden de geplande algemene staking "voorlopig op te schorten" om het onderhandelingsinitiatief van de regering een kans te geven.

Al op 6 februari kwamen minister Van den Bossche, topambtenaren van het Onderwijsdepartement en afgevaardigden van de onderwijskoepels en -bonden in De Gravenhof in Dworp bijeen voor een nieuwe onderhandelingsronde. Om de weg vrij te maken voor een akkoord over de hervorming van het secundair onderwijs, had CVP-voorzitter Marc van Peel die ochtend (in *De Morgen* en tegenover de VRT-radio) voorgesteld de verhoging van de werkingsmiddelen voor de vrije scholen los te koppelen van de pedagogische hervorming van het secundair onderwijs.

Op 13 februari gaven de onderhandelaars in Dworp een 'gemeenschappelijke verklaring' uit, waarin de hoofdlijnen stonden van de onderwerpen waarover een consensus bestond. Zij beklemtoonden dat er evenwel nog geen akkoord was over de hervorming van het secundair onderwijs of over deelaspecten daarvan. De 'verklaring' handelde over onder meer de vermindering van het onderwijsaanbod, de vorming van scholengemeenschappen (in plaats van samenwerkingsverbanden), de financiële aanmoediging van vrijwillige fusies en/of overheveling van studiegebieden en het statuut van de leerkrachten. De verlenging van de benoemingsstop bleek van de baan te zijn.

Vanaf 16 februari werd het overleg voortgezet. Het ging dan hoofdzakelijk over de financiering en de regeling van de vrije keuze. In de vroege ochtend van 19 februari gingen de onderhandelaars uiteen zonder dat zij daarover een akkoord hadden gevonden. Diezelfde dag nog kwam de Vlaamse regering bijeen om "politieke beleidsbeslissingen" te nemen op basis van de "nuttige gesprekken" die in Dworp waren gevoerd.

Minister-president Van den Brande en minister van Onderwijs Van den Bossche stelden nadien op een persconferentie een "pedagogische hervorming" van het secundair onderwijs voor, met de bedoeling de studieoriëntering te verbe-

teren door de organisatie van het secundair onderwijs op een andere leest te schoeien en het studieaanbod te beperken. Zij zou op 1 september 1999 ingaan.

Centraal in het onderwijslandschap zou de scholengemeenschap (SG) staan, een vrijwillig samenwerkingsverband van scholen uit één of meer netten. Door pedagogische voordelen (gunstiger rationalisatienormen, meer opvoeders en administratieve medewerkers) en financiële tegemoetkomingen (waarvoor het geld zou worden gehaald uit de niet-indexering van de werkingssubsidie gedurende drie opeenvolgende schooljaren), zou de overheid de vorming van SG's aanmoedigen. Het gemeenschapsonderwijs mocht er maximaal 80 hebben, het vrij gesubsidieerd (katholiek) onderwijs 120, het officieel gesubsidieerd (provinciaal en stedelijk) onderwijs 29. Een SG moet ten minste drie studierichtingen van het algemeen secundair onderwijs, twee studiegebieden van het technisch secundair onderwijs en twee studiegebieden van het beroepssecundair onderwijs aanbieden.

Het aantal basisopties, beroepenvelden en studierichtingen in het secundair onderwijs zou worden verminderd van 415 naar 315. Vooral in het technisch en beroepssecundair onderwijs zouden erg specialistische of niet-relevante richtingen verdwijnen.

Tot ongenoegen van de katholieke onderwijskoepel voorzag het hervormingsplan, ingevolge verzet van CVP-parlementsleden en CVP-minister van Cultuur (en 'schaduwminister van Onderwijs') Luc Martens, niet in een rationalisatienorm voor de studiegebieden (een bepaald aantal leerlingen dat vereist is om een studiegebied of -richting aan te bieden). Wel zou, om de scholen min of meer te verplichten hun studieaanbod in te krimpen, het pakket uren-leerkracht op het niveau van de 'inrichtende machten' over een periode van vier jaar met 2,5% worden verminderd.

Aan de (degressieve) financieringsregeling van het secundair onderwijs werd niet geraakt. Scholen voor technisch en beroepssecundair onderwijs konden de bestaande ambten van werkmeester, werkplaatsleider en teeltleider behouden. Het contingent opvoedend hulppersoneel en administratief personeel zou, door natuurlijke afvloeiing, over een periode van acht à negen jaar met een vijfde verminderen. Daardoor zou 1,1 miljard frank (in plaats van de 1,8 miljard frank waarvan het Tivoli-akkoord sprak) naar het basisonderwijs kunnen worden overgeheveld.

Om de boventaligheid op te vangen, het ontslag van tijdelijke personeelsleden te voorkomen en jongeren niet af te schrikken voor een loopbaan in het onderwijs te kiezen, zou er een gunstige uitstapregeling voor oudere personeelsleden komen. De benoemingsstop werd opgeheven. Gespreid over een periode van drie jaar zou de functiebeschrijving en evaluatie worden ingevoerd. Leerkrachten die twee opeenvolgende negatieve beoordelingen krijgen of drie negatieve beoordelingen tijdens hun loopbaan, zouden worden ontslagen.

Om de schoolbesturen en directies meer verantwoordelijkheid te geven, zou het ambt van directeur en onderdirecteur een mandaatsfunctie worden van vier jaar, maar verlengbaar. Het statuut van de tijdelijke personeelsleden zou worden verbeterd, onder meer door de afschaffing van de voorrangregeling van vastbenoemden.

Ten slotte werd overeengekomen dat de werkmiddelen van het vrij onderwijs en het officieel gesubsidieerd onderwijs, in afwachting van een onderzoek naar de objectiveerbare kostprijsverschillen, tegen 2007 zouden worden ver-

hoogd tot 76% (in plaats van 51,3 resp. 53,9%) van de werkingsmiddelen van het gemeenschapsonderwijs.

Volgens de regering zouden de hervormingsmaatregelen en de verhoging van de werkingsmiddelen binnen de begroting van het secundair onderwijs kunnen worden gerealiseerd, al sloot zij een verhoging van het totale onderwijsbudget niet uit.

Op 7 april keurde de Vlaamse regering een voorontwerp van decreet over de hervorming van het secundair onderwijs goed. Het voorgeschreven overleg daarover met de vakbonden had diezelfde dag niet tot een akkoord geleid. De bonden noemden de besparingsmaatregelen onaanvaardbaar en stelden acties in het vooruitzicht.

In *Het Volk* van 8 mei kondigden de CVP-parlementsleden Gilbert Vanleenhove en Freddy Sarens amendementen op het hervormingsplan aan om de afvloeiing van de opvoeders te beperken en de lineaire vermindering van het pakket uren-leerkracht te corrigeren voor Brussel en enkele landelijke gebieden. Minister Van den Bossche reageerde geërgerd op die "show".

Bij de definitieve goedkeuring van het ontwerpdecreet, op 19 mei, besliste de Vlaamse regering "op initiatief en op voorstel van Luc van den Bossche" de besparing van 1,1 miljard frank door de inkrimping van het administratief personeel en de vermindering van het aantal opvoeders te reduceren tot 600 miljoen frank, en de inlevering van 2,5% op het pakket uren-leerkracht te milderen voor de secundaire scholen in Brussel en in de landelijke gebieden Veurne, Diksmuide en Sint-Laureins. De regering deed daarmee een tegemoetkoming aan de CVP-fractie, zowel als aan de vakbonden. Toch vonden de bonden de bijsturing "onvoldoende" en bleven zij met acties dreigen.

Tijdens de bespreking van het ontwerpdecreet in de Onderwijscommissie van het Vlaams Parlement deelde minister Van den Bossche mee dat het budget voor het secundair onderwijs op termijn met 1,5 miljard frank zou worden verhoogd. Omdat er nog geen regeling kon worden gevonden voor een beroepsprocedure, stelde de commissie bij amendement de invoering van de leerkrachtenevaluatie uit tot 2006. Het Vlaams Parlement keurde het ontwerpdecreet houdende diverse maatregelen met betrekking tot het secundair onderwijs en tot wijziging van het decreet van 25 februari 1997 betreffende het basisonderwijs op 9 juli goed. Het decreet, op datum van 14 juli 1998, verscheen op 29 augustus 1998 in het *Belgisch Staatsblad*.

Gemeenschapsonderwijs

Samen met de hervorming van het secundair onderwijs keurde het Vlaams Parlement op 9 juli ook een reorganisatie van het gemeenschapsonderwijs goed. De hervorming van de ARGO (Autonome Raad van het Gemeenschapsonderwijs) was aangekondigd in het regeerakkoord en door de CVP de facto aan de hervorming van het secundair onderwijs gekoppeld. Nadat over dat laatste een akkoord was gesloten, nodigde minister Van den Bossche eind mei de vier partijen (CVP, SP, VLD en VU) die in 1988 het bijzonder ARGO-decreet hadden goedgekeurd en waarmee hij al in 1997 gesprekken was begonnen, alsmede Agalev voor nieuw overleg uit. De oppositiepartijen VLD, VU en Agalev hadden al een voorstel van bijzonder decreet over de ARGO-hervorming ingediend.

Op 18 juni ondertekenden Van den Bossche en vertegenwoordigers van de vijf partijen een politiek akkoord over de depolitisering, decentralisering en respon-

sabilisering van het gemeenschapsonderwijs, dat naderhand in een ontwerpdecreet werd opgenomen.

Het bijzonder decreet van 14 juli 1998 betreffende het gemeenschapsonderwijs (*Belgisch Staatsblad* van 30 september 1998), dat in de plaats komt van het bijzonder decreet van 19 december 1988 over de ARGO, verdeelt de bevoegdheden voor de organisatie en werking van het Gemeenschapsonderwijs over drie niveaus: de school (die een acht leden tellende verkozen schoolraad krijgt), de (nieuwe) scholengroep en de Raad van het Gemeenschapsonderwijs. De scholengroep en de Raad zijn 'inrichtende macht'. In de schoolbesturen mogen niet langer politieke mandatarissen zitting hebben.

De scholengroep, die uit verschillende basis- en secundaire scholen bestaat, krijgt belangrijke bevoegdheden voor het pedagogisch, personeels- en financieel beleid. Zij wordt bestuurd door een algemene vergadering (met afgevaardigden van elke schoolraad), een raad van bestuur en een algemeen directeur.

De RGO waakt over de vrije keuze en de kwaliteit van het gemeenschapsonderwijs en beslist alleen nog over investeringen en grote infrastructuurwerken. De Raad telt vijftien leden, die niet meer door het Vlaams Parlement worden benoemd, maar verkozen worden door de schoolraden of aangewezen door de universiteiten van Brussel, Gent en Leuven en door de vijf Vlaamse Autonome Hogescholen. Het dagelijks beleid is in handen van een manager.

De invoering van de nieuwe organisatie zou op 1 april 1999 beginnen en eindigen met de samenstelling van de RGO op 1 januari 2003.

Hoger onderwijs

Op initiatief van de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) - die bij decreet van 7 juli 1998 (*Belgisch Staatsblad* van 28 augustus 1998) officieel werd erkend - en de twee grote vakbonden schorsten de 29 hogescholen op 17 maart de lessen voor informatievergaderingen. Met de actie wilden de hogescholen protesteren tegen het "verstikkende financiële keurslijf" waarin de 'enveloppefinanciering' uit het Hogescholendecreet van 13 juli 1994 ze duwde. De hogescholen wezen er onder meer op, dat het financieringssysteem geen rekening hield met de ongeveer 6.000 studenten die er sinds 1994 waren bijgekomen.

Minister Van den Bossche zei diezelfde dag nog dat de begroting voor 1999 een "gepast antwoord" zou geven op het verzoek van de hogescholen om extra financiële middelen. Hij maakte gewag van 500 miljoen frank. In de begroting, zo bleek in het najaar, werd het hogescholenbudget met 585 miljoen frank verhoogd.

Op 19 juni stelde minister Van den Bossche Paul Martens, de algemeen directeur van de Katholieke Hogeschool Kempen, tot bijzonder commissaris voor de hogescholen aan. Hij kreeg de opdracht voorstellen te doen voor de 'optimalisering' van het onderwijsaanbod aan de 29 hogescholen.

Op 24 september meldde *De Standaard* dat oud-rector Roger Dillemans (KU Leuven), die als bijzonder commissaris van de minister van Onderwijs sinds 1995 de 'optimalisering' van het universitair studieaanbod onderzocht, in zijn tweede rapport de veralgemening van het toelatingsexamen aanbeval. Volgens Dillemans is de vrije toegang tot het universitair onderwijs wegens de kostprijs en het grote aantal mislukkingen onhoudbaar geworden. In zijn rapport pleitte hij er ook voor het jaarsysteem aan de universiteiten op te geven en de opleiding te verdelen over modules waaraan deelgetuigschriften zijn verbonden.

Dillemans had medio 1997 in zijn eerste voortgangsrapport voorgesteld kleinere studiegebieden te schrappen of samen te voegen, en in Vlaanderen vier "volwaardige" universiteiten uit te bouwen. In zijn tweede rapport sprak hij van twee "volledige" (Gent en Leuven) en twee "volwaardige" universiteiten (Antwerpen en Brussel), en brak hij, ondanks het verzet van de VUB, nogmaals een lans voor de vorming van een confederatie tussen de KU Leuven en de KU Brussel. Volgens *De Standaard*, die op 8 april een nota van minister Van den Bossche citeerde, waren de rectoren het intussen eens geworden over de "invriezing" van enkele kleine studierichtingen.

Kinesithérapie

Op 20 maart deelde minister van Onderwijs Van den Bossche mee dat zowel de hogescholen als de universiteiten kinesitherapeuten zouden kunnen blijven opleiden. Met die beslissing kwam een einde aan een slepend debat over de kineopleiding die, ingevolge een federale wet, vanaf het academiejaar 1999-2000 (oorspronkelijk 1998-1999) op ten minste vier jaar werd gebracht (aan de hogescholen duurde de opleiding op dat ogenblik drie jaar).

Van den Bossche had in 1997 eerst voorgesteld de kineopleiding aan de hogescholen toe te wijzen, maar dat lokte felle protesten uit van de universiteiten. Zijn tweede voorstel drie hogescholen en de KU Leuven kinesitherapeuten te laten opleiden, strandde op bezwaren van de Raad van State. Tegen zijn suggestie dat universiteiten en hogescholen samen de opleiding zouden verzorgen, stelden de universiteiten hun veto.

Volgens de "ad hoc"-oplossing van 20 maart zouden de negen hogescholen die een driejarige kineopleiding hadden een beroepsgerichte vierjarige tweecycloopleiding kunnen aanbieden, die leidt naar het diploma van licentiaat in de kinesithérapie. Aan de universiteiten van Brussel, Gent en Leuven zou de vierjarige kineopleiding worden omgevormd tot een vijfjarige opleiding lichamelijke opvoeding, kinesithérapie en revalidatiewetenschappen, met een brede wetenschappelijke basisvorming revalidatiewetenschappen die ook tot beroepsbekwaamheid kinesithérapie leidt. Tussen de universiteiten en de hogescholen zouden "bruggen" worden gebouwd om de overgang van de ene naar de andere opleiding mogelijk te maken.

Het Vlaams Parlement stemde op 10 juni met de verlenging van de opleidingen in. Het decreet van 23 juni 1998 betreffende de hervorming van het hoger onderwijs in de kinesithérapie en de revalidatiewetenschappen in de Vlaamse Gemeenschap verscheen op 8 augustus in het *Belgisch Staatsblad*. De drie universiteiten besloten hun opleiding te behouden. Van de negen hogescholen verkopen er vier de kineopleiding te behouden; de vijf andere ruilden ze in voor een andere opleiding.

Centra voor Leerlingenbegeleiding

Het decreet van 1 december 1998 betreffende de Centra voor Leerlingenbegeleiding (*Belgisch Staatsblad* van 10 april 1999) integreerde, per 1 september 2000, de ongeveer 200 PMS-centra en de circa 100 équipes voor medisch schooltoezicht (MST) in een honderdtal multidisciplinaire Centra voor Leerlingenbegeleiding (CLB), die een beleidscontract of -plan sluiten met de scholen waarmee ze samenwerken.

VII. Media

Het Vlaams Parlement keurde op 4 maart een voorstel van decreet van Tuur van Wallendael (SP) en Carl Decaluwé (CVP) goed, dat de vrije nieuwsgaring regelt. Het voorstel, dat al in 1995 was ingediend, beoogde alle omroepen het recht te geven verslag uit te brengen van sportwedstrijden en andere evenementen, ook als één omroep daarover met de organisatoren een 'exclusiviteitscontract' had gesloten. De Raad van State had, in een opmerkelijk advies, gezegd dat het Vlaams Parlement de bevoegdheid had een dergelijk 'grondrecht' in te voeren.

Tegen het voorstel was eind 1997 fel protest gerezen bij de Belgische Voetbalbond. De bond vreesde dat het recht op vrije nieuwsgaring een einde zou maken aan de exclusiviteitscontracten, die jaarlijks vele honderden miljoenen frank opbrachten. Overleg tussen de indieners van het voorstel en de Voetbalbond resulteerde in een vergelijk over de precieze invulling van het recht op vrije nieuwsgaring.

Na de artikelsgewijze bespreking van het voorstel in de commissie voor Media vroeg minister van Media Eric van Rompuy op 16 januari 1998 een tweede lezing. Hij wilde onderzoeken of de regel van de vrije nieuwsgaring ook kon gelden voor buitenlandse zenders en buitenlandse evenementen. Op verzoek van Van Rompuy werd, om bevoegdheidsproblemen te voorkomen, het voorstel op 22 januari geamendeerd om het toepassingsgebied ervan te beperken tot de Vlaamse zenders en tot evenementen in Vlaanderen. Drie oppositiepartijen, de VLD, de Volksunie en Agalev, vroegen daarover het aanvullend advies van de Raad van State.

In zijn advies zei de Raad van State dat de vrije nieuwsgaring niet kan worden beperkt tot evenementen in Vlaanderen. Volgens de Raad kon de Vlaamse overheid verplichtingen opleggen voor evenementen die buiten zijn grondgebied plaatsvinden. Het onderscheid in de toepassing van de vrije nieuwsgaring tussen Vlaamse en niet-Vlaamse evenementen zou bovendien strijdig zijn met het grondwettelijke gelijkheidsbeginsel. Op verzoek van minister Van Rompuy werd tijdens de plenaire bespreking het voorstel in die zin geamendeerd en de beperking tot evenementen in Vlaanderen geschrapt.

Nadat de VLD een tweede lezing had gevraagd, en ondanks een oproep van VRT-topman Bert de Graeve en VTM-adviseur Leo Neels de tekst bij te sturen, keurden de fracties van CVP, SP en VU het voorstel van decreet op 4 maart ongewijzigd goed.

Het decreet van 17 maart 1998 houdende regeling van het recht op vrije nieuwsgaring en de uitzending van korte berichtgeving door de omroepen (*Belgisch Staatsblad* van 17 april 1998) geeft elke omroep van of erkend door de Vlaamse Gemeenschap het recht op vrije informatiegaring. Voor evenementen waarop exclusieve uitzendrechten zijn verleend, houdt dat het recht in opnamen te maken en een korte berichtgeving te verzorgen in journaals (maximum drie minuten) en actualiteitsprogramma's (maximum vijftien minuten). De 'secundaire omroep' heeft het recht, met het oog op die korte berichtgeving, tegen een billijke vergoeding opnamen te krijgen van de exclusiviteitshouder. Het decreet trad op 1 juli in werking.

Minister van Media Van Rompuy diende in februari een ontwerpdecreet in om het Omroepdecreet in overeenstemming te brengen met de Europese richtlijn 'Televisie zonder grenzen'. De Europese Commissie had al herhaaldelijk bezwaren geuit tegen het reclamemonopolie dat de commerciële zender VTM voor een

periode van 18 jaar had gekregen en tegen de bepaling in het Omroepdecreet dat 51% van de VTM-aandelen in handen moeten zijn van Nederlandstalige uitgevers. Van Rompuy had op de formele ingebrekestelling door de Europese Commissie gewacht om het reclamemonopolie op te heffen, teneinde een schadeclaim van VTM te voorkomen.

Het Vlaams Parlement keurde het ontwerpdecreet op 1 april goed. Het decreet van 28 april 1998 tot wijziging van sommige bepalingen van de decreten betreffende de radio-omroep en de televisie, gecoördineerd op 25 januari 1995 verscheen op 20 mei in het *Belgisch Staatsblad*. Het schrapte, zoals gezegd, het reclamemonopolie van de commerciële zender VTM, de regel dat 51% van het aandeelhouderschap in VTM bij Nederlandstalige uitgevers moet berusten, als ook het verbod op telewinkelen en op prijsvermelding van producten. Voorts bracht het de definities van omroep, reclame, Europese producties en telewinkelen in overeenstemming met de EU-richtlijn 'Televisie zonder grenzen'. Het verbod op het uitzenden van reclame in de buurt van kinderprogramma's werd uitgebreid tot sponsoring. De regionale tv-omroepen kregen het recht ook nationale reclame uit te zenden; de maximale duur van hun uitzendingen werd verlengd van 200 tot 300 uur (exclusief herhalingen). Betaalzenders kregen het recht maximum drie uur per dag eigen programma's ongecodeerd uit te zenden.

De commerciële zender VTM besloot meteen na de goedkeuring van het decreet vanaf eind mei zijn kinderprogramma's af te voeren, uit protest tegen de handhaving van het verbod vóór en na die programma's reclame uit te zenden. De omroep kwam echter van dat voornemen terug.

Van de opheffing van het reclamemonopolie werd verwacht dat de commerciële zender VT4, die vanuit Londen onder Britse licentie uitzond en door die 'U-bochtconstructie' niet onderworpen was aan de Vlaamse regelgeving, een zendvergunning bij de Vlaamse overheid zou aanvragen. De omroep maakte in 1998 echter geen aanstalten een Vlaamse zender te zullen worden.

Op 24 juni keurde het Vlaams Parlement een voorstel van decreet goed dat de regelgeving over de lokale radio's wijzigde. Ingevolge het decreet van 7 juli 1998 houdende wijziging van de decreten betreffende de radio-omroep en de televisie, gecoördineerd op 25 januari 1995 (*Belgisch Staatsblad* van 18 juli 1998) is er voortaan sprake van 'particuliere radio-omroepen', waarvan de lokale radio's uitzenden voor een deel van een gemeente, een gemeente of een beperkt aantal aaneensluitende gemeenten, en de agglomeratieradio's uitzenden voor de stedelijke agglomeraties Antwerpen, Gent en Brussel-Hoofdstad. Het Vlaams Commissariaat voor de Media erkent de particuliere radio's en reikt de zendvergunningen uit, op basis van het frequentieplan dat de Vlaamse regering opstelt. Particuliere radio's kunnen samenwerken voor informatiegaring, programma-aanmaak en reclamewerving, maar zij moeten een deel van de dag eigen, lokale programma's en driemaal daags een journaal uitzenden. Het VLD-voorstel commerciële landelijke radio mogelijk te maken, was tijdens de bespreking van het voorstel van decreet verworpen.

Minister Van Rompuy had eerder al laten verstaan het aantal lokale radio's te beperken van ongeveer 330 tot een 200-tal. Wegens een conflict met de Franse gemeenschapsregering over de verdeling van de radiofrequenties, kreeg Van Rompuy het nieuwe frequentieplan niet klaar tegen 1 januari 1999. Het Vlaams Parlement besliste daarom op 2 december de vergunning van de bestaande lokale radio's, die op 31 december verstreek, te verlengen tot eind 2001. Op dat ogenblik loopt ook de beheersovereenkomst met de openbare omroep VRT af en zou de verdeling van de hele frequentieband opnieuw bekeken kunnen worden.

De Vlaamse regering schraptte in de begroting voor 1998 de rechtstreekse steun (36 miljoen frank in 1997) aan de geschreven pers, die tot dan toe vooral de krant *De Morgen* (16 miljoen in 1997) ten goede was gekomen. In de plaats daarvan maakte de regering geld vrij voor multimediaprojecten van de krantenuitgevers en voor de opleiding van journalisten. De Algemene Vereniging van Belgische Beroepsjournalisten (AVBB) paste zich in 1998 aan de federale staatsstructuur aan, door de oprichting van twee afzonderlijke verenigingen, een Nederlandstalige en een Franstalige. De Vlaamse regering had van de splitsing een voorwaarde voor verdere subsidiëring gemaakt.

VIII. Staatshervorming

In 1998 zette de commissie voor Staatshervorming van het Vlaams Parlement de bespreking voort van de 'Discussienota voor een verdere staatshervorming', de zogenaamde Schrikkelnota, die de Vlaamse regering op 29 februari 1996 had goedgekeurd, ter voorbereiding van een gesprek met de Franstaligen over de verruiming en verdieping van de autonomie van de gewesten en de gemeenschappen.

Aan het eind van de bespreking van het hoofdstuk 'Vervoer en mobiliteit' keurde op 7 januari een meerderheid van de commissieleden (CVP, VLD, VU en Vlaams Blok) een tekst goed waarin onder meer de "overdracht van de spoorinfrastructuur en de exploitatie aan de deelstaten", met andere woorden de splitsing van de NMBS, werd gevraagd. De SP en Agalev onthielden zich bij de stemming. In de tekst werd ook voorgesteld de bevoegdheid voor de binnenvaart naar de deelstaten over te hevelen, alsook de bevoegdheid om mobiliteitsregulerende heffingen en belastingen in te voeren.

Eveneens op 7 januari eiste een CVP-SP-VU-Blok-meerderheid de bevoegdheid van de deelstaten voor de telecommunicatie op, inclusief de vrijmaking van de markt. De SP en Agalev onthielden zich.

Op 11 maart werden, na de bespreking van de desbetreffende hoofdstukken, teksten goedgekeurd over ontwikkelings samenwerking, landbouw en energie. Met negen stemmen tegen twee (SP en Agalev) eiste de commissie de volledige bevoegdheid over de ontwikkelings samenwerking voor de deelstaten op.

Unaniem was zij van oordeel dat de deelstaten de mogelijkheid moeten krijgen een eigen onafhankelijk reguleringsorgaan voor energie op te richten, en dat Vlaanderen het beheer van het Continentaal Plat toegewezen moet krijgen.

Met tien stemmen voor en één onthouding (Agalev) pleitte de commissie voor de regionalisering van het volledige landbouwbeleid.

In de commissie voor Staatshervorming werden vervolgens lange discussies en hoorzittingen gehouden over de verruiming van de fiscale autonomie en de plaats van Brussel in de staatsstructuur. Besluiten daarover werden op 25 november aangenomen.

De vertegenwoordigers van CVP, SP en VU keurden een tekst goed waarin werd voorgesteld de bestaande gewestbelastingen (zoals ze staan opgesomd in de Financieringswet van 1989), alsook de schenkingsrechten, volledig te regionaliseren, inclusief de inningsbevoegdheid. Agalev en het Vlaams Blok onthielden zich; de VLD was bij de stemming afwezig. "De bevoegdheid over de personenbelasting moet deels of volledig overgedragen worden aan de deelstaten, om aldus in belangrijke mate bestaande dotaties te vervangen", stond voorts in de tekst, die

een compromis was tussen CVP (die de volledige overdracht van de personenbelasting voorstond) en SP (die van de personenbelasting een concurrerende belasting wilde maken). Inzake de vennootschapsbelasting stelde de commissie voor de opbrengst aan de gewesten toe te kennen, en de federale overheid de bevoegdheid te laten de belastbare basis en de tarieven vast te stellen om "fiscale dumpingpraktijken" te vermijden. Wel zouden de gewesten kortingen op de vennootschapsbelasting moeten kunnen toestaan. In de conclusies werd ook een "omkeerbaar, doorzichtig en op objectieve parameters georganiseerd solidariteitsmechanisme tussen de deelstaten" geëist.

In de teksten over Brussel, die de instemming kreeg van CVP, SP en VU (het Vlaams Blok en Agalev onthielden zich, de VLD was afwezig), werd uitgegaan van de noodzaak de tweeledigheid van het hoofdstedelijke gebied te versterken. Daartoe zou de institutionele band tussen de Vlaamse Gemeenschap en de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) in Brussel versterkt en zouden de Brusselse leden van het Vlaams Parlement rechtstreeks verkozen moeten worden. De commissie kwam voorts op voor een gewaarborgde vertegenwoordiging van de twee gemeenschappen op alle beleidsniveaus, het gezamenlijk beheer door de twee gemeenschappen van de tweetalige instellingen, samenwerkingsverbanden tussen de twee deelstaten in domeinen waarvoor een beleid op Brussels niveau niet functioneel is (buitenlandse handel, landbouw, wetenschappelijk onderzoek) en de mogelijkheid voor de deelstaten in Brussel op te treden in domeinen als huisvesting en tewerkstelling.

Eind 1998 diende de commissie enkel nog de bespreking van het 'varia'-hoofdstuk af te ronden. Nadien zou zij een slottekst opstellen waarover het voltallige Vlaams Parlement zich diende uit te spreken.

Op initiatief van minister van Financiën en Begroting Wivina Demeester had op 4 en 5 december in Brussel een colloquium over fiscale autonomie plaats, waaraan economen uit Vlaanderen, het Franstalige landsdeel en het buitenland deelnamen.

Op 28 januari riep de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV), het overleg- en adviesorgaan van de werkgevers- en werknemersorganisaties, de Vlaamse regering op haar "communautaire egelstelling" te verlaten en met het Brussels Hoofdstedelijk Gewest een samenwerkingsovereenkomst te sluiten. Volgens de SERV vormen Vlaanderen en Brussel een sociaal-economische belangengemeenschap en moeten de Vlaamse en Brusselse beleidsmakers de meerwaarde daarvan door overleg en samenwerking maximaliseren. Minister-president Van den Brande reageerde afwijzend. Hij zei dat een samenwerkingsakkoord tussen Vlaanderen en Brussel "in de huidige institutionele context" niet aan de orde was.

IX. Het repressiedecreet

Parlementsleden van CVP, Vlaams Blok en Volksunie keurden op 10 juni een voorstel van decreet van Herman Suykerbuyk (CVP) goed, dat het de Vlaamse regering mogelijk maakt financiële steun te geven aan oorlogs- en repressieslachtoffers.

Voortbouwend op een geactualiseerde versie van een inventaris van de sociale en menselijke gevolgen van de naoorlogse repressie, die een parlementaire werkgroep in de toenmalige Vlaamse Raad in 1984 had opgesteld, was begin 1995 onder alle fracties in het Vlaams Parlement overeengekomen jaarlijks 10 miljoen frank vrij te maken voor bijstand aan personen die nog altijd de gevolgen dragen

van de repressie. Gezien de gevoeligheid van het 'amnestie'-dossier en ter wille van het politieke evenwicht zouden ook de oorlogsslachtoffers een tegemoetkoming kunnen krijgen.

In het regeerakkoord dat CVP en SP in juni 1995 hadden gesloten, stond dat "de nodige opvolging zal worden gegeven aan de aanbevelingen van de werkgroep van het Vlaams Parlement inzake het wegwerken van sociale gevolgen voor de oorlogsslachtoffers en de getroffen en de repressie en epuratie".

Op de begroting was sinds 1995 10 miljoen frank voorzien voor "allerlei uitgaven in verband met de wegwerking van de sociale en menselijke gevolgen voor de slachtoffers van de oorlog, met name ook de Spaanse Burgeroorlog, en voor de getroffen en de repressie". Omdat de regering talmde met de uitvoering van de afspraak, diende Herman Suykerbuyk in mei 1996 een voorstel van decreet in om de voorwaarden te regelen waaronder de getroffen en de repressie en de slachtoffers van de Spaanse Burgeroorlog bijstand zouden kunnen genieten.

In een advies van 12 november 1996 wierp de Raad van State bevoegdheidsbezwaren op. Volgens de Raad was het Vlaams Parlement niet bevoegd aan de repressiegetroffen en oorlogsslachtoffers bijstand te verlenen. Suykerbuyk paste op advies van de hoogleraren Paul van Orshoven en Karel Rimanque zijn voorstel aan. De bijstand zou niet afhankelijk zijn van de hoedanigheid van oorlogsslachtoffer, maar van een "bestaansonzekere toestand" die het gevolg is van oorlogsomstandigheden, repressie en epuratie. Begin november 1997 bracht de Raad van State opnieuw een negatief advies uit. Volgens de Raad is de "bestaansonzekere toestand" geen "algemene noodsituatie" en paste het voorstel nog steeds niet in het algemeen welzijnsbeleid waarvoor de gemeenschappen bevoegd zijn.

Op 5 november keurde een meerderheid (CVP, Vlaamse Blok en VU) in de commissie voor Welzijn van het Vlaams Parlement het voorstel-Suykerbuyk niettemin goed. De SP stemde tegen, VLD en Agalev onthielden zich. Intussen was op initiatief van de indieners en op verzoek van de betrokkenen de verwijzing naar de slachtoffers van de Spaanse Burgeroorlog geschrapt. Hoewel de Hoge Raad van Oorlogsslachtoffers in een advies meegedeeld had dat de oorlogsslachtoffers niet in eenzelfde decreet met de getroffen en de repressie genoemd wilden worden, behield Suykerbuyk conform het politiek akkoord de koppeling tussen beide

Begin 1998 riep het Parlement van de Franse Gemeenschap een belangenconflict tegen het voorstel-Suykerbuyk in. Overleg daarover in het Overlegcomité resulteerde niet in een consensus (4 februari). Ook in het daarop door de wet voorziene overleg tussen de twee parlementen bleven Vlamingen en Franstaligen op 12 februari lijnrecht tegenover elkaar staan. In een advies aan het Overlegcomité stelde de Senaat op 2 april dat de belangenconflictprocedure "definitief moet worden afgesloten" omdat het voorstel "niet vrij is van een bevoegdheidsconflict". Daarop stond niets meer de behandeling van het voorstel in de plenaire vergadering van het Vlaams Parlement in de weg. Met 60 stemmen voor, 43 tegen (SP en de meeste liberalen en groenen) en 16 onthoudingen (liberalen, groenen en de CVP'er Jan Béghin) keurde het Vlaams Parlement het voorstel op 10 juni goed.

Het decreet van 23 juni 1998 houdende bijkomende bijstand aan personen die in een bestaansonzekere toestand verkeren ten gevolge van oorlogsomstandigheden, repressie en epuratie (*Belgisch Staatsblad* van 31 juli 1998) regelt de voorwaarden waaronder inwoners van het Vlaams Gewest die zich ingevolgd re-

pressie- en oorlogsomstandigheden in een bestaansonzekere toestand bevinden een jaarlijkse vergoeding kunnen krijgen van 20.000 frank (+ 5.000 frank per persoon ten laste). Enkel repressieveroordeelden die genade of eerherstel hebben gekregen komen in aanmerking.

De goedkeuring van het decreet lokte scherp protest uit in het Franstalige landsdeel, bij joodse organisaties en in zogenaamde vaderlandlievende kringen, waar het decreet als een vergoelijking van de collaboratie en een "kaakslag voor de nazi-slachtoffers" werd beschouwd. De CVP kreeg kritiek omdat zij het 'cordon sanitaire' rond het Vlaams Blok zou hebben gebroken. Al op 11 juni werd premier Dehaene over de kwestie geïnterpelleerd in de Kamer en de Senaat. Hij verwees in zijn antwoord naar de adviezen van de Raad van State en zei dat het aan het Arbitragehof toekomt uitspraak te doen over bevoegdheidsconflicten.

Tijdens het defilé ter gelegenheid van de nationale feestdag hadden de oudstrijders aan hun vlaggenstokken een zwart lint gebonden ten teken van protest tegen het 'repressiedecreet'. Na de publicatie van het decreet in het Staatsblad dienden de federale regering, de Waalse en de Brusselse gewestregering, de Franse gemeenschapsregering, de Senaat en diverse verenigingen vernietigingsberoep in bij het Arbitragehof.

De Financieel-Economische Tijd schreef op 6 november dat de uitvoering van het decreet op de lange baan werd geschoven. Officieel was er sprake van technische problemen rond de uitvoeringsbesluiten, maar in feite lagen de SP-ministers in de Vlaamse regering dwars.

X. Varia

Deurganckdok Doel - Gazet van Antwerpen meldde op 3 januari dat kopstukken van de CVP (Marc van Peel, Miet Smet en Paul Dumez) en de SP (Freddy Willockx en Robert Voorhamme) uit Antwerpen en het Waasland het eens waren geworden over de uitbreiding van de Antwerpse haven op de linker Scheldeoever, waardoor het polderdorp Doel zou verdwijnen. De haven drong sinds 1995 aan op uitbreidingsmogelijkheden om de aangroei van het containerverkeer op te vangen. Plannen voor de bouw van een getijdendok waren op 27 mei 1997 in de Vlaamse Havencommissie ingediend. Een beslissing daarover had de Vlaamse regering voor zich uitgeschoven, hoofdzakelijk omdat zij niet tot een oplossing kwam voor de ca. 900 inwoners van Doel.

Op 20 januari stemde de Vlaamse regering dan toch in met de aanleg van het Deurganckdok, ten zuiden van Doel. Het project bestaat uit onder meer de bouw van 4,85 kilometer kaaimuren, de verdere ophoging van de haventerreinen, de aanleg van bedieningswegen en doorgaande verkeerswegen, en de uitrusting van de oevers van het Doeldok. De kostprijs werd op 13,8 miljard frank geraamd, waarvan 10,6 miljard ten laste van de Vlaamse overheid. Er zouden 395 hectare grond worden onteigend. Uit budgettaire en ruimtelijke overwegingen zou het project in drie fases worden gerealiseerd. De containerterminal zou tegen 2010 klaar moeten zijn.

De Vlaamse regering zei dat zij de leefbaarheid van Doel niet kon garanderen. Daarom zou zij een werkgroep oprichten die tegen 1 juni een sociaal en financieel begeleidingsplan zou uitwerken voor de 893 mensen die in de 366 huizen van Doel woonden. De werkgroep kreeg de opdracht voorstellen te doen voor de onteigening van de woningen. Alle inwoners zouden de mogelijkheid krijgen

zich in Beveren te vestigen. Een bemiddelaar zou in overleg met de Doelenaars de uitvoering van het begeleidingsplan opvolgen.

De Vlaamse regering kondigde ook aan, in overleg met de betrokkenen, de zogenaamde wet-Chabert aan te passen om het Waasland nauwer te betrekken bij het beheer en de exploitatie van de Waaslandhaven, zoals de haven op de Linkerscheldeoever werd genoemd. Vóór het einde van het jaar zou een strategisch plan voor de verdere uitbouw en maritieme ontsluiting van de Waaslandhaven worden opgesteld, maar de Vlaamse regering besliste op 20 januari alvast de aanleg van het Baalhoekkanaal en het Kieldrechtdok definitief te schrappen.

De beslissing zette kwaad bloed bij de inwoners van Doel. Ook de milieubeweging protesteerde tegen het besluit. Er werden juridische acties bij de Raad van State en de Europese Commissie ingeleid.

Luchthaven Deurne - Wegens verdeeldheid in en tussen de regeringspartijen slaagde de Vlaamse regering er in het verslagjaar niet in een beslissing te nemen over de toekomst van de luchthaven van Deurne.

In september 1995 had de Vlaamse regering aangekondigd af te zien van de verlenging van de start- en landingsbaan en de mogelijkheid te onderzoeken de luchthaven te privatiseren. In het kader van dat onderzoek was het studiebureau Ernst & Young belast met een bedrijfseconomische analyse van de luchthaven. *De Financieel-Economische Tijd* meldde op 8 mei dat uit dat onderzoek was gebleken dat de privatisering enkel haalbaar is als het aantal passagiers toeneemt en bijgevolg de startbaan verlengd wordt. De Vlaamse overheid zou de investeringskosten (1 à 1,2 miljard frank) daarvoor voor haar rekening moeten nemen.

De SP-fractie in het Vlaams Parlement sprak zich op 9 juni tegen een verlenging van de startbaan uit, zolang de particuliere sector niet had aangetoond de geprivatiseerde luchthaven op een rendabele, ecologische en veilige manier te kunnen exploiteren. De fractie kwam daarmee in botsing met de CVP-ministers Van den Brande en Demeester, die hadden laten verstaan voorstander te zijn van de verlenging van de startbaan. In de commissie voor Vervoer van het Vlaams Parlement zei minister-president Van den Brande op 25 juni dat er in Antwerpen en in Vlaanderen een breed draagvlak was voor het behoud van de luchthaven van Deurne, en dat daarvoor de verlenging van de startbaan nodig was.

Hoewel Van den Brande bevestigd had dat de Vlaamse regering vóór het reces een besluit zou nemen, kwam zij op haar vergadering van 24 juli niet verder dan het geven van de opdracht aan de administratie aanvullende rapporten op te stellen over de verwachte trafiekstijging en de milieugevolgen van de verlenging van de startbaan, en een bestek voor de concessiegeving voor te bereiden. Van den Brande sprak van "een belangrijke tussenstap" en zei dat de regering op grond van die rapporten in november een beslissing zou nemen.

Een haalbaarheidsstudie van het Duitse bureau Spiekermann, die op 2 december in *De Financieel-Economische Tijd* uitlekte, bevestigde dat Deurne zonder de verlenging van de startbaan geen overlevingskansen had. Als de startbaan verlengd zou worden (kostprijs 1,7 miljard), zou de luchthaven vanaf 2004 op een rendabele manier uitgebaat kunnen worden.

Op haar laatste vergadering van het jaar, op 19 december, 'valideerde' de Vlaamse regering de Spiekermann-studie, bevestigde zij dat Deurne enkel een zakenluchthaven kon zijn en hield zij drie mogelijkheden open: sluiting; optimalisering met de bestaande startbaan; verlenging van de startbaan en ondertunneling van de Krijgsbaan.

Minister van Ruimtelijke Ordening en Vervoer Steve Stevaert kreeg de opdracht twee procedures te beginnen: een voor de sluiting van de luchthaven en een voor de verlenging ervan. In beide gevallen was een herziening van het gewestplan en een milieu- en mobiliteitseffectenrapport nodig; voor de 'optimalisering met behoud van de startbaan' was geen gewestplanwijziging vereist. Tegen 2 maart 1999 diende minister Stevaert ook een voorstel van bestek voor te leggen voor de uitbesteding van de exploitatie aan een private of gemengde concessionaris. In het bestek zouden eveneens twee scenario's aan bod komen: behoud respectievelijk verlenging van de startbaan. Afhankelijk van de reactie van de kandidaat-concessionarissen, zou de "definitieve optie inzake de toekomst van de luchthaven" worden genomen, zei de Vlaamse regering.

In feite bleven er maar twee mogelijkheden over. Ofwel was er vanuit het bedrijfsleven, al dan niet met steun van het Antwerps Havenbedrijf, belangstelling om Deurne te exploiteren en zou de Vlaamse overheid 1,7 miljard frank investeren in de verlenging van de startbaan. Ofwel was er geen belangstelling, en dan zou de luchthaven dichtgaan. Het status-quo was uitgesloten, aangezien de Vlaamse overheid niet van plan was nog langer de verliezen te dekken. Minister-president Van den Brande zei dat er al van "verschillende groepen" belangstelling was, maar hij liet uitschijnen dat een definitieve beslissing niet vóór de verkiezingen van 13 juni 1999 zou worden genomen.

Voor de luchthaven van Oostende, waarvan zij in 1995 eveneens de privatisering in het vooruitzicht had gesteld, nam de Vlaamse regering op 19 december een gelijkaardige beslissing. Ook daarvoor moest minister Stevaert tegen 2 maart 1999 een concessiebestek opmaken. Alleen als er voldoende belangstelling zou zijn van kandidaat-exploitanten, was de Vlaamse regering bereid te investeren in de uitbouw van de luchthaven. De sluiting ervan was echter niet aan de orde. Volgens een rapport van het Duitse onderzoeksbureau Spiekermann, waarover *De Standaard* op 2 november had bericht, zou tegen 2015 in de luchthaven van Oostende 9 miljard frank geïnvesteerd moeten worden.

Adviescommissie Volksraadplegingen - Minister van Binnenlandse Aangelegenheden Leo Peeters installeerde op 2 maart een vijf leden tellende Vlaamse Adviescommissie voor Volksraadplegingen. Zij heeft de opdracht de Vlaamse regering te adviseren over aanvragen voor gemeentelijke en provinciale volksraadplegingen die sinds 1995 resp. 1997 mogelijk zijn. Het gaat daarbij over onder meer de formulering van de vraag en de informatieverstrekking aan de bevolking. Met de oprichting van de commissie wilde Peeters het beleid inzake volksraadplegingen objectiveren.

Samenwerking publieke en private ziekenhuizen - Het decreet van 14 juli 1998 tot wijziging van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn (*Belgisch Staatsblad* van 10 september 1998) verruimde de mogelijkheden van OCMW-ziekenhuizen om samen te werken met private ziekenhuizen. CVP en SP waren het daarover pas na lange en moeizame onderhandelingen eens geworden. Bij de oppositie was er sprake van een "uitverkoop" van de kleine OCMW-ziekenhuizen aan Caritas, de koepel van christelijke ziekenhuizen.

Scheepskredieten - Bij staking van stemmen verwierp het Vlaams Parlement op 24 juni het VU-voorstel een onderzoekscommissie op te richten om na te gaan of er in de jaren tachtig en het begin van de jaren negentig onregelmatigheden waren begaan bij de toekenning en het beheer van niet-terugbetaalde scheepskre-

dieten, waarvoor eerst de federale en nadien de Vlaamse overheid zich borg hadden gesteld. De oppositie beweerde dat de Vlaamse overheid nalatig was geweest in de opvolging en de controle van de dossiers, maar minister van Economie Eric van Rompuy betwistte dat.

De zaak was in 1998 weer in de actualiteit gekomen na een bericht in *Het Volk* (8 januari) dat het parket van Dendermonde onderzocht of een directeur van de Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid (NMKN) zich bij de behandeling van de kredietdossiers voor de bouw van één of twee schepen op de Boelwerf in Temse had laten omkopen door de bouwheer. Van maart tot mei hield de commissie voor Werkgelegenheid en Economische Aangelegenheden van het Vlaams Parlement een reeks hoorzittingen over de scheepskredieten, waarop kaderleden van de ASLK (waarvan de NMKN een onderdeel geworden is) en curatoren van de failliete rederij ABC Containerlines ondervraagd werden. De weigering van de toplui van de overheidsholding Gimvindus en van Wim Coumans, de kabinetschef van minister-president Van den Brande en toenmalig voorzitter van het directiecomité van de NMKN, in het openbaar te getuigen, was voor de oppositie de aanleiding de oprichting van een onderzoekscommissie voor te stellen. Op 28 oktober verwierp het Vlaams Parlement, andermaal bij staking van stemmen, een nieuw voorstel, deze keer van de VLD en de VU, een onderzoekscommissie over de toekenning en het beheer van scheepskredieten op te richten. Intussen had Gimvindus beslist de NMKN in gebreke te stellen voor de wijze waarop zij de kredietdossiers beheerde. Daarmee trachtte de Vlaamse overheidsholding de 3,2 miljard frank achterstallige scheepskredieten geheel of gedeeltelijk te recupereren.

Staten-generaal lokale besturen - In Mechelen had op 22 oktober een 'staten-generaal' van de lokale besturen plaats, waarop de Vlaamse regering delegaties van de gemeente- en OCMW-besturen ontving. In het regeerakkoord van juni 1995 hadden de coalitiepartijen een pact tussen regering en gemeenten aangekondigd "waarin ze samen hun taken en middelen zodanig herverdelen dat ze een betere dienstverlening aan de Vlamingen kunnen verzekeren". Vanuit de gemeenten was sindsdien geregeld geklaagd over het uitblijven van het 'pact' en over de "betutteling" door en de "regeldrift" van de Vlaamse overheid, die de gemeentelijke autonomie uitholden. In de zomer maakte de Vlaamse regering eindelijk werk van het aangekondigde 'pact' met de gemeente- en OCMW-besturen. Omdat de tijd die de gemeenten hadden gekregen om de ontwerp tekst te bespreken die de Vlaamse regering had voorgesteld, te kort was, werd de geplande 'staten-generaal' omgebogen van de plechtige ondertekening van het 'pact' tot het vertrekpunt van een tweede overlegronde. Op de 'staten-generaal' was overigens maar de helft van de Vlaamse gemeenten aanwezig. Het 'pact' met de gemeenten zou in 1999 ondertekend worden.

Fentx-project - Het (federale) Sociaal-Economisch Comité voor de Distributie, dat uit tien ambtenaren bestaat, adviseerde op 21 januari negatief over het winkelgedeelte en tuincentrum van het 'funshopping'-complex dat de Limburgse Reconvertiemaatschappij (LRM) en particuliere investeerders op de voormalige mijn-terreinen van Waterschei (Genk) wilden oprichten. Daarmee was het omstreden project na tien jaar politiek en juridisch touwtrekken voorgoed afgevoerd.

Wapenstilstandsberdenking - Op 10 november ontstond beroering na een bericht in *De Standaard* dat minister-president Van den Brande en voorzitter De Batselier van het Vlaams Parlement niet waren uitgenodigd op de herdenking in

Ieper van de 80ste verjaardag van het einde van de Eerste Wereldoorlog, waarop onder anderen koning Albert II en koningin Elizabeth II van Groot-Brittannië en enkele leden van de federale regering aanwezig zouden zijn. Volgens het stadsbestuur van Ieper was de lijst van genodigden opgesteld door het Hof, in samenspraak met de Britse ambassade, maar het Hof had aan *De Standaard* gezegd dat het niet tussenbeide was gekomen. In een mededeling ontkende het Hof diezelfde dag "formeel dat het enig aandeel heeft gehad in de keuze van de genodigden op de verschillende plechtigheden van 11 november".

De kwestie kwam nog op 10 november ter sprake tijdens het vragenuurtje in het Vlaams Parlement. Van den Brande zei dat "de organisatie die op een bepaalde manier wordt georiënteerd" de grondwettelijke realiteit van het federale België miskent. Premier Dehaene zei op 12 november in de Kamer dat de plechtigheid in Ieper door de stad en de Britse ambassade was georganiseerd. Van den Brande herhaalde op 13 november dat "door bepaalde kringen geen vertegenwoordigers van de Vlaamse overheid gewenst werden" op de Wapenstilstandsherdenking.

Slovenië - Minister-president Luc van den Brande ondertekende op 3 september in Ljubljana een samenwerkingsverdrag tussen Vlaanderen en de republiek Slovenië. Het was het zevende akkoord dat Vlaanderen met een Centraal- of Oost-Europees land sloot.

Faciliteitenconflict - De communautaire spanningen over de rondzendbrieven van de Vlaamse regering over de toepassing van de faciliteitenregeling worden behandeld in het artikel 'Overzicht van het Belgische politiek gebeuren in 1998', hoofdstuk VI.C.